

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

*О.С. ОВЧИННИКОВ,
здобувач вищої освіти групи ЗБ-6/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

Анотація: відображено основні поняття у розрахунках з контрагентами, їх класифікацію, рахунки бухгалтерського обліку для відображення.

Ключові слова: контрагент, заборгованість, облік, розрахунки.

Abstract: the basic concepts in settlements with counterparties, their classification, accounting accounts for display are reflected.

Key words: counterparty, debt, accounting, calculations.

Взаємовідносини між підприємствами, організаціями і установами, а також між ними і населенням, що зумовлені дією ринку, мають характер грошових розрахунків. Ці взаємовідносини ґрунтуються на використанні грошей у їх функціях – коштів обігу і коштів платежу. При цьому підприємство водночас є постачальником для одних і покупцем для інших.

Контрагент (лат. *Contrahens* - домовлятися; *contra* - проти + *agens* - діючий; *con-trahere* взаємно протистояти) - одна із сторін договору у цивільно-правових відносинах [1].

Контр- або проти відбувається з протиставлення однієї сторони іншій, в договорі кожному з зобов'язань сторін взаємно протистоїть (кореспондує) право іншої сторони і навпаки. У цивільно-правових відносинах під контрагентом розуміється одна зі сторін договору. У ролі контрагента виступають обидві сторони договору по відношенню один до одного. Кожен з партнерів, що укладають контракт, вважається контрагентом. Контрагентом

можуть називати, наприклад, підрядника – фізична або юридична особа, що зобов'язується зробити певну роботу, згідно із завданням замовника, отримуючи за це винагороду [2].

Розрахунки з дебіторами та кредиторами пов'язані з вхідними та вихідними фінансовими потоками. Стан цих розрахунків у певний момент часу розкривається через суми дебіторської та кредиторської заборгованості на цей момент. Таким чином, облік розрахунків з дебіторами та кредиторами полягає у визначенні сумм дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, оцінки і класифікації їх для відображення у фінансовій звітності.

Найбільш загальна класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості за строками погашення — це поділ її на довгострокову і поточну.

У таблиці 1 наведено класифікацію розрахунків з контрагентами.

Таблиця 1 Класифікація розрахунків з контрагентами

Класифікаційна ознака	Вид розрахунків
За способом економічного групування в бухгалтерській звітності	з покупцями і замовниками
	з постачальниками і підрядниками
	з різними дебіторами і кредиторами
За формою	грошові (готівкові, безготівкові)
	негрошові (взаємозалік)
За категорією контрагентів	з фізичними особами
	з юридичними особами
	з державою

Джерело: побудовано на підставі [3, с.121]

Для обліку розрахунків із дебіторами (дебіторської заборгованості) призначено рахунки синтетичного обліку 34 «Короткострокові векселі одержані» (активний), 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами» (активні або активно-пасивні) та пасивний рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів».

Для обліку розрахунків за довгостроковими зобов'язаннями призначено рахунки класу 5 «Довгострокові зобов'язання» (рахунки 50 — 55). Розрахунки за поточними зобов'язаннями обліковують на рахунках класу 6 «Поточні зобов'язання» (рахунки 60 — 68). Ці рахунки, у принципі, є пасивними, проте на окремих субрахунках синтетичних рахунків 63, 64, 65, 68 сальдо на кінець місяця може бути не лише кредитовим, а й дебетовим [4].

Порядок та форми розрахунків між постачальниками та покупцем визначаються в господарських договорах, складання і використання яких регламентовано Господарським кодексом України [5].

Це найбільш поширена і важлива підстава виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці. Обов'язковою умовою укладання договорів має бути максимально точне відображення зобов'язань обох сторін.

Формування підсистеми бухгалтерського обліку розрахунків з контрагентами є найважливішим завданням комплексної інформаційної системи для забезпечення життєздатності підприємств, тому що інформація про розрахунки є первинною інформацією в ефективному управлінні господарською діяльністю. Вона забезпечує збір, структурування даних, формування зведених звітів, що представляють базу для проведення аналітичних процедур і об'єкт контролю.

Література:

1. [Електронний ресурс] / Режим доступу : uk.wikipedia.org.
2. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://storage.library.opu.ua/online/conference/tez_45/6-60.pdf
3. Власова І.О. Проблеми класифікації заборгованості // Вісник Технологічного університету Поділля. Науковий журнал: серія “Економічні науки”. – Хмельницький: ТУП, 2003. – №5. – ч. 2, том 1 (55). – С. 119–124.
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 21.12.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

*Науковий керівник – Чебан Юлія Юріївна,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку
і оподаткування, МНАУ*